Szakmai beszámoló a 3505/02992 azonosítószámú pályázathoz

Gyűjtemények védelmét szolgáló eszközök beszerzése a BME Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár részére

A pályázati felhíváson belül két költségcímre pályáztunk, és nyertük el a Nemzeti Kulturális Alap támogatását. Az egyik a páratartalom és hőmérséklet mérésére szolgáló eszközök, a másik csomagoláshoz szükséges anyagok beszerzése volt. A támogatott cél mindkét esetben megvalósult.

1. Fény, páratartalom és hőmérséklet mérésére szolgáló eszközök beszerzése, valamint meglévő eszközök kalibrálása

A BME OMIKK két telephelyen, azon belül több helyszínen található, összesen mintegy 8000 m²-en elterülő raktári rendszerrel rendelkezik, amelyben hozzávetőleg 45.500 polcfolyóméteren (pfm), - folyóirat-állománnyal együtt - kb. kétmillió kötetnyi dokumentumállomány elhelyezése biztosított.

Az egyik telephelyen, a könyvtár több mint 100 éves műemléki védelem alatt álló épületében található hatszintes raktári rész, valamint a - K épület déli tömbje melletti zöld terület alatt - tömör raktárnak kialakított mélyraktár, amelyekben, illetve az 5 szabadpolcos olvasóteremben összesen 23.000 pfm-nyi anyag van elhelyezve.

A másik telephely a Törökbálinton található ún. „külső" raktárunk 3.456 m²-nyi alapterületen 22.800 pfm állomány tárolására alkalmas.

Mivel a BME OMIKK könyvraktárai nem egy egységben helyezkednek el, ezért mindegyik raktárrész más-más környezeti jellemzővel rendelkezik. Raktári kapacitásunk mérete, illetve széttagoltsága tette indokolttá több korszerű mérőeszköz beszerzését és használatát.

A könyvek, időszaki kiadványok és egyéb dokumentumok hosszú távú megőrzéséhez szükséges a raktárhelyiségekben a megfelelő hő és páratartalom biztosítása. Könyvraktárakban az ideális hőmérséklet 18 Celsius fok, (+/-2 Celsius) és 50 %-os relatív páratartalom (+/- 5%).

Szükséges még a papír alapú információhordozók tárolásánál biztosítani a hőmérséklet és páratartalom egyenletességét, mivel a túl nagy ingadozás idővel sérülékenyebbé teszi az anyagot. Túl magas páratartalom és hőmérséklet könnyen penészgombák megtelepedéséhez vezet, a túl alacsony páratartalom a papír kiszáradásához.

Különösön fontos a magfelelő hőmérséklet és páratartalom a nagy értékű régi, muzeális dokumentumok esetében.

Jelen pályázat keretében 5 olyan, a páratartalom és a hőmérséklet mérésére szolgáló készüléket vásároltunk, amelyek naponta rögzítik a mért eredményeket, az értékek így visszakereshetők és összehasonlíthatók, ezáltal kiszűrhető az esetleges ingadozás és annak mértéke. A rendszeres és hiteles adatokra támaszkodva megtehetőek a szükséges intézkedések (párásítás, hőmérsékletszabályozás, stb.).

A megvásárolt eszközök listája, és a nyilvántartásba vétel során kapott leltári szám:

Eszköz megnevezése	Leltári szám
TFA Hydrologger hő- és páratartalom mérő és adatgyűjtő	KP1213-000651
Voltcraft DL-121 TH klíma adatgyűjtő, hőmérséklet, légnedvesség adatgyűjtő USB-s	KP1213-000652
Voltcraft DL-121 TH klíma adatgyűjtő, hőmérséklet, légnedvesség adatgyűjtő USB-s	KP1213-000653
Eurochron EFTH902 vezeték nélküli digitális külső-belső hőmérő és páratartalom mérő	KP 1213-000654
Eurochron EFTH902 vezeték nélküli digitális külső-belső hőmérő és páratartalom mérő	KP1213-000655

A két Voltcraft DL-121 TH készüléket a központi épület két raktárrészében, az alagsori raktárrészben és a IV. emeleti raktárban helyeztük el. A tárolt mérési eredményeket USB csatlakozón keresztül lehet kiolvasni és akár grafikus elemzést végezni.

Voltcraft DL-121 TH a raktár 4. emeletén

Voltcraft DL-121 TH az alagsori raktárrészben, a muzeális dokumentumok tárolási helyén

Az Eurochron EFTH902 bázisállomással és három kihelyezhető mérőegységgel rendelkező készülék. Segítségével egyszerre négy helyiségben követhetjük nyomon a környezeti értékeket, illetve az adott helyiségek maximum és minimum hőmérséklet és páratartalom értékeit. A biztonságos tárolást fokozza a kritikus értékek esetére beállítható riasztó funkció is. Ilyen típusú készülék került a mélyraktár helységeibe és a törökbálinti külső raktárba.

Eurochron EFTH902 a mélyraktárban

Eurochron EFTH902 egyik érzékelője

Eurochron EFTH902 a törökbálinti raktárban

A TFA Hydrologger elnevezésű készüléket a könyvtár Nagyolvasójában helyeztük el. Ennek segítségével szeretnénk biztosítani a kézikönyv állományt is tartalmazó, 386 m² alapterületű, hatalmas légterű (kupolás) olvasóteremben az egyenletes hőmérsékletet, valamint az olvasók komfortérzetét.

TFA Hydrologger a Nagyolvasóban

2. Csomagoláshoz szükséges anyagok

2014. január 6-án csőtörés történt a könyvtár egyik raktárhelyiségében, amelynek következtében vízkárosodás ért 44 kötet nagyméretű, illusztrált több mint 100 éves állományrészt.

Mivel a dokumentumok kötéstáblái a károsodás mértéke miatt nem restaurálhatók, így azok megfelelő védelem nélkül maradtak. A károsodási folyamatok megelőzése érdekében vált szükségessé az állományegység megfelelő védő-, tárolóeszközbe való becsomagolása.

Az érintett dokumentumok speciális mérete miatt nem volt lehetséges előre gyártott dobozok használata, ezért az egyedi méretű védőcsomagolást, előzetesen restaurátorral konzultálva, könyvkötészeti műhelyünk munkatársa tervezte és készítette el. A dokumentumok így olyan, minden oldalról zárt, belülről savmentes védelmet nyújtó csomagolást kaptak, amelyen kívülről a könyvek raktári jelzetét is feltüntethettük.

A pályázati támogatás segítségével beszerzett alapanyagokból (50 ív szürke lemez, 50 ív triplex, 50 ív felhő papír, 5 méter som vászon, 5 kg Planatol ragasztó) kötészetünk közreműködésével a dokumentumok megfelelő méretű és minőségű védődobozokat kapta, és így megteremtettük az optimális tárolási feltételeket.

A védődobozok készítésének folyamata:

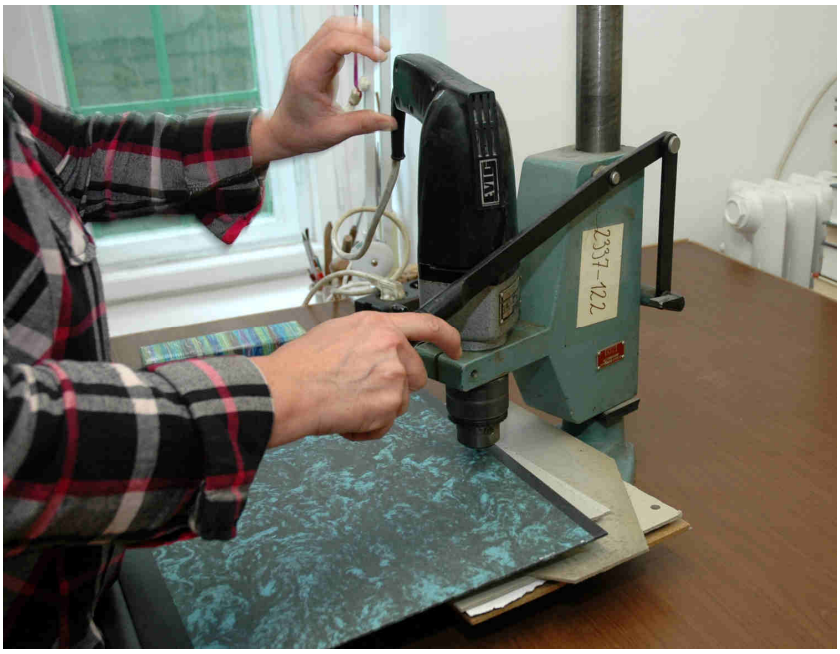

A dokumentumok védődoboz nélkül, majd védődobozzal tárolva:

2016. február 9.

Liszkay Béla
főigazgató s.k.